

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește fosta,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV.

Blaj 26 August 1905.

Numărul 34.

SERBĂRILE dela SIBIU.

De multă vreme nu văzuse Sibiul atâta inteligență adunată între zidurile sale. Români de pretutindeni, dela Nistru până sus la Viena și departe până la Salonichi, veniseră ca să fie de față la serbările culturale, ce aveau să se desfășoare aci, pe pământul istoric al Sibiului, care fusese martor atâtor fapte însemnate naționale. Când vedeai această multime simțai intruparea măreței idei despre unitatea culturală a tuturor Românilor. Și-ți tresalta inima la frumoasa priveliște, când dispar granițele, se pierd deosebiri de vederi și de clase, și toți împreună își dau mâna spre a lucra la ridicarea nivelului cultural a neamului românesc, care în ciuda multelor și feliurite pedeci, zdrobindu-le toate, grăbește cu pași giganti înaintea, spre a fi alături cu alte neamuri, cari cu sute de ani înainte, în deplină libertate, rupeau valul întunecului spre a ajunge mai curând la razele pline de căldură a soarelui civilizațiunii și culturii.

Erau de față amândoi Metropoliții, canonici dela Blaj, Orade și Lugoj, vicari, asessori, protopopi, advocați, preoți, medici, învățători, juri, foști ministri, deputați, profesori, studenți, țărani, cu un cuvânt toate clasele societății noastre se adunaseră la Sibiu, spre a serbători împreună în cinstea literaturii și culturii poporului românesc.

I. P. Sa Mitropolitul Victor a sosit la Sibiu Vineri sara. Sămbătă dim. a pontificat sta liturgie, asistat de canonicii Dr. Bunea și Ștef. Pop, protop. Iogan și Pascu, ca diaconi erau Micu și Iac. Popa. Cântările erau conduse de profesorii Ionaș și Papiu. Lume multă umpluse biserica noastră, în jurul căreia își dorm somnul de veci mărețele figuri din istoria neamului: Papiu Ilarian, Gheorghe Bariț, br. Ursu, dr. Rațiu ș. a. Între cei prezenți erau canon. Moise Neșiu dela Orade, Dr. Isidor Marcu, protop. Dr. Dăianu, Domide, vicarii Macaveiu, Făgăraș, Dr. Radu, Hațeg, advoc. Dr. Ștefan Pop, Arad, Dr. Laur. Pop, Abrud, Dr. Tripon, Bistrița, Dr. Iuliu Maniu, Blaj, Dr. Amos Frâncu, Cluj, Dr. C. Maniu, Cluj, Dr. Is. Pop, Lugoj, apoi Gheorghe Pop de Băsești, Petre Grădiștean cu dna, Teodor Bulcu, Beiuș, Iosif Pop, Pesta, Iuliu Bardoși și Ars. Bunea, Sibiu, Dr. Antonescu, București și mulți alții a căror nume ne scapă. După cetirea evangheliei Esc. Sa Mitropolitul a predicat despre însemnătatea serbătorii. După liturgie cei prezenți au urât Esc. Sale, bun sosit.

Ședința I.

La 10 $\frac{1}{2}$ se deschide ședința primă a adunării generale în sala festivă a „Casei naționale”.

Sala arhiplină. Dl. președinte Ios. Șterca Șuluf deschide ședința cu discursul ce publicăm la alt loc. Constatăm că în cuvântul de deschidere dsa polemizează cu noi și „Libertatea” dela Orăștie, fiindcă am ținut să constatăm, că comitetul a desvoltat puțină muncă întru ajungerea idealelor Aso-

ciatiunii. În alt loc al „Unirii” răspundem dlui president.

Se aleg apoi comisiunile îndatinate și ședința se închide.

De față era Metropolitul Meșian, primariul Drotleff, corespondenții tuturor foilor românești, un număr respectabil de dame, numeroși oaspeți din România, între cari însemnăm pe Stroe Beloescu, Bârlad, prof. Nic. Iorga, I. Florescu, Dr. Maior, Clinciu Popa Mandrea, Moisil, Brânzău, Străjan, Dr. Blasian ș. a. reprezentanții societăților „Romania Jună” din Viena, „Petru Maior” din Pesta, a societății culturale din Bucovina și a studenților din Cernăuți.

Inaugurarea Muzeului.

La 12 oare se începe ședința festivă pentru inaugurarea muzeului și deschiderea expozițiunii. De față e și Escel. Sa Mitrop. Victor și comitele Thalmann.

Președintele dispune să se cetească scrisoarea prin care Majestatea Sa, invitat la deschiderea Muzeului, spune că nu va putea participa. Răspunsul e ascultat în picioare și viu aclamat. La propunerea membrului Vas. Mangra va fi trecut în procesul verbal. Secretariul II. cetește apoi o scrisoare a dlui Ales. Mocsonyi, presidentul de onoare al Asociațiunii, care în frumoase cuvinte felicită Asociațiunea pentru ridicarea muzeului. În numele societății pentru fond de teatru, venerabilul president Ios. Vulcan, salută cu foc tineresc Asociațiunea. Cuvintele sale sunt acoperite de ovațiunile publicului. În urmă dl. president cetește discursul de inaugurare, și publicul trece să viziteze espoziția etnografică și istorică, destul de bine aranjată în un așa de scurt timp.

Serata etnografică.

Sara la 9 oare s'a ținut serata etnografică în localitățile muzeului. Scena reprezintă o chilie țărănească frumos împodobită. Aci era orchestra condusă de dl. Tiberiu Bredicean, care a compus și ouvertura cântată cu acest prilej. După introducerea aceasta s'a jucat frumos și precis hora de câtră 8 părechi, îmbrăcați cu toți în costum național. Dna Veturia Tritean a cântat apoi dulce un cântec popular viu aplaudat de public. Dsa a trebuit să repetască cântarea. Logojana, Pe picior și învîrtita au fost jucate cu multă precisiune, de asemenea și Bătuta și Călușerul. Tot acum s'a dansat și Romana, frumosul nostru joc de salon, care prin precisiunea și fineța, cu care era executat, a lăsat cea mai plăcută impresiune. Frumos a cântat și dna Lucia Cosma un cântec popular bănățanesc și dl Bena două cântări pe fuer. Serata s'a încheiat cu un tablou viu: Șezătoarea, în care erau reprezentate costumele naționale de pretutindeni.

Peste tot serata aceasta a fost un frumos specimen din viața veselă a țaranului român. Pagubă, că sala a fost prea mică, spre a cuprinde pe toți, cari doriau să fie de față. Poate era mai bine, credem noi, dacă toate dansurile acestea se executau pe scenă și musica ar fi cântat jos înaintea scenei.

Ședința a doua.

În numele comisiunei prime: (Dr. Braniste, Dr. Maniu, Dr. Stroia) dl Dr. Braniste face elogii comitetului pentru ridicarea muzeului și recomandă adunării primirea propunerilor prezentate de comitet. În special, considerând educația străină a unei părți din publicul cetitor, propune compunerea unui dicționar, care se esplice terminii necunoscuți trecuți în scrierile autorilor români de dincolo. Se decide ca propunerea să se transpună secții literare. Adunarea generală, la propunerea comisiunii ia cu plăcere la cunoștință dispoziția comitetului central, de a serbători cu un discurs comemorativ centenariul nașterii marelui Tim. Cipariu. De asemenea să ia act cu plăcere de prelegerile populare și se decide continuarea lor.

Dr. Vecerde propune în numele comisiunii a doua (Dr. Comșa, Dr. Vecerde și Vlaicu) ca socoțile prezentate de comitet să se aproabe și să se deie absolutor.

Pentru comisia a treia (Dr. Cristea, Vătășan C. Popp) dl Dr. Cristea raportează rezultatul înscrierii de membrii. S'au înscris membrii ordinari 24 pe viață 14 și fondatori 5 între aceștia Escel. Sa Mitrop. Victor Mihályi, E. S. Mitrop. Ioan Meșian, Prea Sfințitii Episcopi Dr. Demetriu Radu, Dr. Vasile Hossu și Ign. I. Popp. Deodată Episcopul Dr. Radu se face membru fondator și la Casa națională dăruind 2000 cor.

Adunarea generală întâmpină cu vii aclamări pe arhierii nostri, cari au dat prin aceasta o viună dovadă de nedreptate cu care au fost judecați anul trecut la adunarea dela Timișoara.

Urmează la ordinea zilei întregirea comitetului central prin alegerea vice-președintelui, Dl. Marienescu demisionând din acest post.

Se alege o comisie de candidare constatătoare din dni Dr. Bunea, Dr. Tripon și Oniț, care propune pentru acest post pe binemeritul scriitor și profesor dl Andreiu Bârseanu. În mijlocul unor nesfârșite aclamări se proclamă dl Bârseanu de vice-președinte al Asociațiunii.

Pentru anul viitor adunarea generală e chemată la Brașov, se hotărăște însă a se lăsa comitetului central fixarea locului.

Fiind terminată ordinea de zi dl președinte închide ședința cu un apel la cei prezenți de ași iubi limba și legea.

Ședința festivă.

Noul vice-președinte deschide la oarele 4 d. p. ședința festivă a secțiunilor științifice literari, comunicând, că premiul Andrei Murașan de 300 cor. a fost acordat dlui T. A. Bogdan învățător în Bistrița pentru colecția de cântece referitoare la Ștefan Vodă. Se dă apoi cuvântul dlui Dr. Ștefiu Pușcariu care în un discurs frumos și în o limbă aleasă relevează meritele marelui filolog Timoteiu Cipariu învățatul canonic dela Blaj, schițând cu multă desteritate și avânt bogata și progidiosa-i activitate.

Chipul demn în care dl Pușcariu și-a ținut discursul său, a fost vrednic de memoria celui mai mare bărbat al Ardealului.

Ascultătorii atât de numeroși l-au felicitat și aplaudat frenetic.

După aceea se dă cuvântul dlui *Silvestru Moldovan*, care vorbește despre Cheia Turzii, ținând încordată atențiunea ascultătorilor. Al treilea discurs a dlui dr. *Alex. Mocsonyi*: Religione și știință, nu s'a mai putut ceti, fiind timpul înaintat și căldura insuportabilă.

„Moșul Ciocârlan“.

Ziua de Duminecă atât de bogată în momente înălțătoare s'a terminat în mijlocul unor plăceri sufletesti mari. La teatrul orașănesc s'a predat piesa „*Moșul Ciocârlan*“ operă populară în 3 acte și 4 tablouri, textul de Flondor, Morariu și Bocancea, muzica de Flondor. Interesul publicului pentru piesa aceasta a fost de nedescris și cassa era formal asediată de cei ce ar fi dorit să ieie parte, dar nu s'a putut. Nu facem schițarea piesei, constatăm că executarea ei scenică și musicală a fost cât se poate de bine. Era o privesc admirabilă să vezi grupul de vre-o 60—70 persoane de țărani și țărance jucând și cântând atât de acurat și bine. Dna *Lucia Cosma* era o aparatie fermecătoare, dl *Ștefănescu* un cântăreț duios și nespus de simpatic. Dș. *Delia Olariu*, dl *Pantazi*, notarul *Călămar*, primarul *Frunză*, cu un cuvânt toți diletanții și-au interpretat foarte bine rolurile lor, încât întreg publicul present la această reprezentatie se întrecea în aplauze și felicitări. A fost de tot încântător momentul când sub viforul de aplauze, diletanții aruncară flori asupra dlui Flondor, care dirija orchestra.

Interesul publicului pentru „*Moșul Ciocârlan*“ se poate vedea și de acolo, că în decursul serbărilor s'a predat de trei ori și totdeauna sala era plină până la ultimul loc.

Cuvântul de deschidere a preziden- tului Șterca Șuluț.

Onorată adunare generală!

Iară ne-am intrunit, ca să vă dăm samă despre activitatea și progresul ce comitetul central l-a realizat dela ultima noastră adunare.

Înainte de toate mulțămesc tuturor membrilor, cari în decursul acestui an administrativ ne-au împărtășit de ajutorul lor material sau moral.

Patruzeci și patru de ani se împlinesc de când cea dintâi adunare generală s'a ținut aici în Sibiu. Toți acei bărbați distinși, dintre cei mai distinși ai neamului nostru, cari au presidat adunările generale, în cuvântări elocvente au descoperit scopul sublim, ce-l urmărește Asociațiunea noastră, și au arătat mijloacele ce trebuiesc folosite pentru ajungerea scopului, indemnând și provocând inteligența română a da tot sprijinul moral și material. Cu toate acestea suntem încă tare de parte de ținta, pe care stimatul nostru president de onoare, domnul *Alexandru Mocsonyi* ni-a zăgrăvit-o în frumosul său discurs, rostit în adunarea generală din Oravița în anul 1902. Domnia sa între altele foarte nimerit a zis: „Asociațiunea este expresiunea unității și solidarității naționale, pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; iar prin organizarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel, ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua în care Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul său întreaga inteligență română, ca o armată bine organizată în serviciul cauzei naționale.“

Aceste cuvinte clare, înțelepte și convingătoare mă dispensează de a mai repeta și eu ceea ce în 44 ani, în tot atâtea variante s'a adresat din presidiul inteligenței române, durere, nu cu succesul dorit.

Patruzeci și patru de ani e o clipă în viața unui popor, dar în viața unei reuniuni e timp destul pentru ca să poată, în zisa dlui *Mocsonyi*, „străluci ziua în analele ei“. Pentru de a fi „organizată întreaga inteligență sub stindardul Asociațiunii“.

Și dacă nu s'a întâmplat, vina o poartă numai și numai — ca să mă folosesc de cea mai blândă expresiune — *indiferentismul* unei însemnate părți a inteligenței române. Și nu se poate infiera în destul acest păcat. Alte popoare cu un trecut mai fericit, cu un guvern din sângele lor, pururea se avertisează prin bărbații lor providențiali, dela uritul păcat al indiferentismului, în cauze naționale. Iubire de țară, loialitate, patriotism adevărat, respect față cu legile, virtute militară și cetățenească, n'avem să învățăm dela nime; în privința aceasta nime nu ne întrece; dar' un bun sfat, de care s'au folosit alții, cu bun succes, e bine să-l împrumutăm și să-l aplicăm la noi.

Magiarii se inspiră de sfatul celui mai mare Magiar, groful *Széchenyi István*, care adese zicea: „Nu acela e prietinel națiunii sale, care pururea o laudă și o lingusește. ci acela care-i descopere scăderile, pentru a se putea îndrepta“. Iar Germanii își amintesc sentința zdrobitoare a lui Schiller, care a zis: „Ticăloși sunt cei ce nu jertfesc totul pentru onoarea și fericirea neamului lor.“

Să mai poate oare să mai fie și în ziua de azi Români fataliști, cari s'ar mângăia cu zisa poetului: „Dacă n'a perit Românul când trei se conspirară“, în veci nu va peri“?!

Azi lupta pentru existență curge pe alt teren, pe terenul economic și cultural, iar cultura numai *națională* poate și trebuie să fie. Cine nu luptă pe acest teren, e osândit să piară!

Ar fi deci din cale afară trist, dacă n'ar înțelege toți Românii, că tocmai aceste sunt terenurile principale, pe cari „Asociațiunea“ își desvoaltă activitatea sa pe baza statutelor sale.

A nu sprijini „Asociațiunea“ pe acest teren legal și salutar e un păcat strigător la ceriu.

Că în ziua de azi societățile culturale tocmai la zile festive își presintă bilanțul activelor și pasivelor pe terenul cultural, între altele ne servesc doue exemple mai proaspete. Cu ambele ocazii „indiferentismul“ a fost sbiciuit fără cruțare. Reproduc aceste exemple, pentru a justifica bilanțul ce eu îl voi face.

Și-l reproduc, pentru-că tocmai acum în ajunul zilelor festive, un ziar românesc atacă „Asociațiunea“, respective comitetul central, cu următoarele cuvinte: „Putem zice cu mâna pe inimă, că „Asociațiunea“ în decursul existenței sale n'a dezvoltat nici muncă și n'a adus nici roadele ce le-am fi așteptat. Am ajuns mai în urmă a considera adunările generale de niște formalități goale, peste cari să trecem în grabă, chiar ut videatur aliquid fecisse“.

Atacurile acestea se repetază an de an. Dacă până acum nu s'a dat răspunsul trebuincios, eu nu pot să tac.

Să nu se poată zice că: „Am trecut în grabă, chiar ut videatur aliquid fecisse“, — dați-mi voie să mă ocup ex ihesi și din fundament cu această chestie spinoasă.

Esemelele le împrumut dela alte națiuni, cu mai multă rutină și experiență, de cum suntem noi pe acest teren.

Vice-presidentul Academiei magiare, Iuliu *Kautz*, în ședința festivă ținută în 16 Maiu a. c. în prezența ministrilor și a unui public numărös și distins, a prezentat un bilanț nu se poate mai necruțător despre decadenta pe terenul științific, spunând că: „Rassei magiare îi lipsește interesul pentru știință“.

Iar în 11 Iunie a. c. Liga cultural germană din Austria (*Schulverein*) pentru ajutorarea școalelor periclitare de Slavi¹⁾ și-a serbat iubileul existenței sale de 25 ani, la care au luat parte număröși delegați din toate cetățile mai însemnate din Germania.

Liga a spesat până acum zece milioane de coroane pentru întemeierea și ajutorarea școalelor. A fost ușor să aducă aceasta jertfă, pentru-că Germania, fratele mai mare, o ajută, pecum se și cuvine să-l ajuti pe fratele mai mic. Pe noi nime nu ne ajută, nici cei ce datori sunt să o facă.

„Asociațiunea“ vegetează din cotisațiuni. Liga germană are un venit anual de o jumătate de milion coroane. Fondul iubilar e de 300.000 coroane. Cu toate acestea, ca să nu rămână un singur german austriac, care nu s'ar înscrie membru la Ligă, s'au rostit cuvinte aspre la adresa acelor: „cari încă n'au trecut în tabăra muncitorilor naționali, căci mai sunt localități unde spiritul de jertfă, cea mai înaltă expresie a nobilului entusiasm, încă nu s'a trezit“ — zice apelul ligei, apoi și-au dat parola, ca în loc de: „Bună ziua!“ — să se salute cu întrebarea: „Ce ai dat la fondul iubilar?“

Astfel ar fi trebuit să facem și noi din capul locului, îndată ce am băgat de samă, că majoritatea inteligenței române stă tencită și nepăsătoare la o parte, privind, cum o samă de bărbați jertfesc pe toate terenurile culturale și filantropice: timp, lucru gratuit, și bani.

Dacă însuflețirea, cu care noi, generațiunea bătrână, am îmbrățișat și spriginit Asociațiunea la întemeierea ei, ar fi ținut până în ziua de azi, ar fi trebuit să fie de mult întreagă inteligența, adecă cărturarii, sub stindardul Asociațiunii.

Însuflețire, despre care savantul president al Asociațiunii, *Cipariu*, în adunarea generală ținută aici în Sibiu în 27 August 1881 a zis:

„Asociațiunea nu e fătul unui om, ci aceea a fost proiectată și instituită prin zelul, stăruința și patriotismul general al tuturor bărbaților de inimă și devotament.“

Și că lipsește nu numai zelul, stăruința și patriotismul general, dar și simțul de datorință națională, la majoritatea dintre inteligența română, cea mai eciantantă dovadă sunt următoarele date statistice, autentice, constatate cu 1-a Iulie 1905.

Avem în Ardeal și Ungaria la ambele biserici naționale:

¹⁾ Cehii — zice F. Loyer în „*Altdeutsche Blätter*“ — contribuie sute de mii, an de an pentru scopuri naționale, și nu este un singur ziler sărac, care n'ar plăti bucurös cele doue coroane pe an, pentru susținerea școalelor cehe.

1. 3349 preoți. Dintre aceștia membri la Asociațiune sunt 334, a zecea parte: 4 fondatori, 30 pe viață și 300 ordinari.
2. Avem 185 protopopi. Membri la Asociațiune sunt numai 91, anume: 4 fondatori, 7 pe viață și 80 ordinari.
3. Avem 48 vicari, canonici și asesori consistoriali. Membri la Asociațiune sunt numai 30, anume: 4 fondatori, 5 pe viață și 21 ordinari.
4. Avem 7 arhierei. Membri sunt însă numai șase, anume: 4 fondatori și doi pe viață.
5. Avem 122 profesori. Membri la Asociațiune sunt 76, anume: 1 fondator, 7 pe viață și 68 ordinari.
6. Avem învățători la școlile populare 4392. Membri la Asociațiune sunt 59, anume 1 pe viață, 58 ordinari.
7. Avem avocați 276 și 150 candidați de avocați, total 246. Membri la Asociațiune sunt 178, anume: 19 fondatori, 32 pe viață și 127 ordinari.
8. Avem 110 bănci românești. Membri la Asociațiune sunt 45, anume: 7 fondatori, 15 pe viață și 23 ordinari.
9. Funcționari la bancă avem 460. Membri la Asociațiune sunt 77, anume 8 pe viață și 69 ordinari.
10. Parohii sunt 2402. Membri la Asociațiune sunt 22, anume: 1 fondator, 4 pe viață și 17 ordinari.
11. Medici români sunt 110. Membri la Asociațiune sunt 55, anume un fondator, 8 pe viață și 46 ordinari.
12. Notari publici români sunt 7. Membri la Asociațiune sunt 3, anume 2 pe viață și 1 ordinar.
13. Ziare române sunt 24 cu 41 redactori și proprietari. Membri sunt 8 ordinari.
14. Ofițeri români activi și în pensie sunt 220. Membri sunt 17, anume 3 fondatori, 3 pe viață și 11 ordinari.
15. Comune politice sunt membri 56, anume 16 fondatori, 39 pe viață și 1 ordinar.
16. Funcționari la justiție sunt membri la Asociațiune 16, anume: 1 fondator, 8 pe viață și 7 ordinari.
17. Funcționari la administrație sunt 26 membri la Asociațiune, anume 2 fondatori, 4 pe viață și 20 ordinari.
18. Silvicultori sunt membri 9, anume 1 fondator, 8 ordinari.
19. Funcționari consistoriali sunt membri ordinari 7.
20. Alți funcționari membri 26, anume 1 fondator, 3 pe viață și 22 ordinari.
21. Doamne sunt membri 41, anume: 2 fondatori, 6 pe viață și 33 ordinari.
22. Studenți membri sunt 2, anume: 1 fondator și 1 pe viață.
23. Notari comunali sunt membri 72, anume 1 fondator, 5 pe viață și 66 ordinari.
24. Ingineri membri sunt 6, anume: 1 fondator și 5 ordinari.
25. Privati sunt membri 25, anume: 5 pe viață, 20 ordinari.
26. Proprietari sunt membri 122, anume: 13 fondatori, 41 pe viață și 68 ordinari.
27. Neguțători sunt membri 37, anume 4 pe viață și 33 ordinari.
28. Meseriași sunt membri 17 ordinari.
29. Corporațiuni sunt membri 13, anume 2 fondatori, 4 pe viață și 7 ordinari.

Membri în direcțiunea băncilor românești sunt 700, nefiind însă cu acest titlu

înregistrați, n'am putut afla, câți sunt membri la Asociațiune. Cred că mulți trag tantieme fără de a contribui și pentru Asociațiune ceva.

Sic non itur ad astra!

Care va să zică: trei milioane de Români, cari după originea, poziția geografică, valoarea numerică și virtuțile lor militare și cetățenești sunt chemați a ocupa un loc de onoare în concertul popoarelor, pe acest pământ sfânt, udat de sângele și de lacrimile străbunilor, au la cea mai veche și mai importantă instituțiune culturală-națională numai 1475 membri, iar peste 8000, cari datori ar fi să sprijinească Asociațiunea, nu contribuie nimic. Și este știut, că sunt datorințe cari nu sunt provăzute în codicele civil și criminal, dar le prevede codicele moral, care obligă cu atât mai mult. Afară de categoriile amintite, mai avem o categorie: membri ajutători, cu taxă de 2 cor. la an. Aceștia sunt, afară de vre-o câți-va preoți și învățători, toți țărani: cu totul 285 înși.

Câți funcționari de stat, ingineri, proprietari, comercianți, meseriași și alți privați sunt peste tot, cari ar putea contribui? — n'am putut afla. La comune politice și bisericesti n'am reflectat. La țărani tocmai nu. Aceștia sunt storși de multele dări, aruncuri și alte năcazuri.

Cu toate acestea înțeleptul și inteligentul nostru țaran, unde vede că domni de român premerg cu bune exemple, contribuie bucuros.

Domnilor români, cari până acum au stat departe de noi, le punem la inimă: să creadă în puterea de viață a neamului românesc, și să nu uite că: „Românului numai Românul îi poate ajuta“.

Revin la sfatul dlui *Mocsanyi*, la care din parte-mi ca întregire ași mai adăuga: Adevărată zi epocală va fi aceea, când nu vom mai avea analfabeți, sau cel puțin nu mulți.

Să dăm carte în mâna țaranului nostru talentat și doritor de carte, ca să-și cunoască drepturile și datorințele sale, valoarea sa. Atunci nu va mai putea fi exploatat ca o vacă bună de muls.

Să-l iubim pe țaran, dacă vrem ca și el să ne iubească, mai ales noi Români suntem datori, pentru-că mai toți au crescut cu prescurea țaranului și se susțin din sudoarea lui. Apoi tot cu ce ne putem mândri, dela el avem. Țaranul ni-a păstrat limba, legea, portul, doina, renumele de viteaz, datinile și tot ce poartă caracter românesc.

În ziua de azi națiuni domnitoare, cu puternică aristocrație, mărturisesc, că adevărata basă a statelor e puterea ce residă în țărăniime.

Scriitorii magiari, acum după 391 ani constată, că marea nefericire, catastrofa dela Mohács, care aruncase țara pe 100 de ani sub jugul turcesc, a fost înstrăinarea țărănilor de către domni. De față au fost pe câmpul de bătălie: Regele, primatele țării, doi arhiepiscopi, 5 episcopi, supremul jude al țării, înalta aristocrație, dar cu toții au perit pe câmpul de luptă cu alți 24000 ostași. De ce?! Pentru-că inima țaranilor n'a fost cu „domni“. Aceștia 12 ani mai înainte, în dieta din 19 Novembre 1514 aruncaseră țerănimea în robie.

„Historia est vitae magistra“.

Comitetul central a fost de repetite-ori atacat, că: „Nu face literatură, nu subvenționează școlile avizate la ajutor, face prea puțin pentru popor, și că peste tot nu progresăm“. Li-s'a răspuns acestora, că nu e chemarea comitetului central de a face literatură, nici e posibil din 2000 fl., cari ni-au stat la dispoziție, a subvenționa peste 1000 de școale avizate la ajutor.

Dar însire-se toți sub steagul Asociațiunii, câți stau la o parte nepăsători, și comitetul central va afla căile, prin cari să vie în ajutorul țaranilor, între altele prin angajarea și premiarea învățătorilor ambulanti și a altor specialiști în științele agronomice, cari vor avea să țină prelegeri din toate ramurile economiei, pecum și alte învățături moralizatoare, instructive și folositoare.

Că n'am progresat, aceea o pot afirma oameni, cari cred că lumea a fost în totdeauna, pecum e în ziua de azi. Aceia nu l-am văzut eu, trăgând jugul din zori de zi până în amurgul serii, în brazda stăpânului, așa pecum l-a descris baronul Kemény Gábor în cartea sa: „Nagyenyed és vidékének veszedelme“. Dinsul zice că: „Jobagi și Valah sunt două cuvinte sinonime, și înseamnă: Selav călcat în pulbere, care trăește sub tiranie“.

Aceia nu știu, că până la anul 1848 aveai să străbați unele comitate de-a lungul și de-a latul până ce dădeai de o familie românească, domni români, cari să și mărturisiau în public că sunt Români. Firește, pe acele timpuri singur nobilul era domn.

Noi bătrânii ne mai aducem aminte de acel domn de român din Cluj, care de dorul și de dragul limbei românești mergea în zile de târg la marginea orașului, pe unde sosiau țărani, ca să poată vorbi cu ei „românește“, neobservat de nimeni.

Străinii sunt în privința aceasta cu mult mai drepti, dinșii mărturisesc, că nici un popor din țară, în timp atât de scurt, cu mijloace așa de modeste, așa progres frumos n'a făcut ca noi Români. Iar la aceasta își va avea și Asociațiunea partea sa. Și dacă comitetul central n'ar avea niște alteeva la activul său, singurul fapt e un imens progres, că aici în Sibiu, unde până la anul 1848 privilegiile orașului opreau chiar și pe nobilimea magiară de a-și cumpăra proprietate, cu atât mai puțin putea un biet valah, azi noi Asociațiunea suntem cel mai mare proprietar de case și avem cele mai frumoase case din Sibiu. S'au găsit însă și astfel de Români, cari și acest palat l'au criticat. Se înțelege, Români, cari nimic n'au contribuit pentru muzeu. Aici e locul să amintesc, că școala civilă de fete, pe care ministrul de culte și inspectorii regești de școale au cercetat-o, au aflat-o corespunzătoare și au laudat-o. Această școală a fost frecventată dela anul 1887 până acum de 1566 eleve, iar în internat au fost adăpostite 1008 eleve. N'a scăpat nici această școală de critică răutăcioasă; cei-ce știu însă ce mare influință are o femeie cu bună creștere, pecum să crească aici în internat copilele noastre — acela numai laudă va aduce acestui institut și va fi îndatorat să mărturisească, că această școală e o mare creațiune, ce Asociațiunea a săvârșit. Anul acesta s'au făcut însemnate îmbunătățiri; mai ales din punct de vedere

higienic și al siguranței personale a elevelor, amenințată prin un canal deschis ce trecea de-a lungul grădinii. Această grădină, unde-și petrec elevele tot timpul liber, a fost transformată într'un frumos și elegant loc de petrecere. Pentru trebuințele școlii civile de fete, dela înființarea ei până azi a spesat Asociațiunea în total: 101.149 cor.

Un alt ziar român, al cărui redactor nu-i membru la „Asociațiune“, zilele trecute zise: „Iată pentru domni făcând „Asociațiunea“ destul: Școală de fete superioară, Enciclopedie, etc.; dar pentru popor, ce puțin s'a făcut!“

Avem la școala civilă de fete 95 eleve: 66 interne și 29 externe. Dintre aceste sunt: 15 fete de țărani, 24 de preoți, 11 de notari comunali, 2 de învățători, 7 de funcționari, 14 de negustori, 2 de meseriași, 3 de oficeri, 4 de avocați, 3 de medici, 4 de proprietari, 6 de arândători.

Dintră acestea sunt 15 din România și una din Bucovina. Părinții acestora sunte proprietari, funcționari sau neguțători. Cele din Ardeal și Ungaria sunte fete de țărani, sau din familii țărănești.

Fete de aristocrați n'am avut și n'avem, din simplu motiv, că suntem un neam de oameni democrați, fără aristocrație.

Dacă Barițiu și baronul Ursu, cari și în mormânt sunte fala neamului nostru, cari cu atâta dragoste au lucrat împreună cu noi pentru această școală, ar învia din mormânt și ar vedea cu ce absurdități li-se mulțămeste, scârbiți de atâta ingraturdine s'ar întoarce în mormintele lor.

Cum adecă!? era mai bine să fi lăsat și pe mai departe, ca fetele de „domni“ să umble în școale străine? Și a fost o greșală, că fete de „domni“ în școala aceasta au învățat a vorbi „românește?“

Suntem atăcați, că nu facem literatură, iar dacă am făcut Enciclopedia, cea mai mare și mai folositoare operă literară, fără de care istoria contemporană nu numai ar fi mancă, dar generațiunea de azi ajungea de batjocură și ar fi necinstit memoria atâtor bărbați vrednici, ale căror fapte și jertfe rămânean necunoscute posterității. — totuși suntem apostrofați că: am făcut-o pentru „domni“. Muzeul încă pentru „domni“ l'am făcut. Minunat reson!

Nu ne-am așteptat la laude, cunoaștem noi bine proverbul german: Undank ist der Welt Lohn!

Dar insulte nu suferim!

Amintesc la acest loc și de frumoasa bibliotecă ce se află în acest palat, în care să găsească zece mii de volume.

Biblioteca mai înainte puțin îngrijită, a fost din fundament aranjată, catalogisată și pusă în ordine cu multă osteneală și cu mult zel de domnul protopop Togan, bibliotecarului nostru. Când ne-am mutat aici din vechiul birou, d'a capo a trebuit să treacă acele zece mii de volume prin mâinile dlui bibliotecar, până ce s'a mutat aici și s'au așezat iară la locul lor. În timpul mai nou s'a completat biblioteca cu multe cărți de valoare, și s'ar procura tot ce ne face trebuință, dacă nu ni-ar lipsi mijloacele.

Aici e locul să spun că în țările civilizate s'a pornit o adevărată goană în contra scrierilor de contrabandă, de speculă, așa numite buruene literare, cari otrăvesc și în-

carcă mintea și inima țaranului și a tinerețului. La noi ori ce scriere netrebnică ar fi, își găsește vre-un ziar, care o laudă și o recomandă, fără a o fi citit. Prin această publicul românesc își pierde și puținul gust de citit, ce-l are; iar scrierile de valoare le mănca, pulverea prin librării, căci domni de român nu prea cumpără cărți românești, spun librării.

Ce pond se pune în vechime pe cărți și bibliotecă, servească un exemplu din trecutul orașului Sibiu. În anul 1357 avea acest oraș o școală și aproape 200 vol. de cărți.

„O astfel de comoară trebuie apărată — ziceau cetățenii — și au zidit în anul 1366 ziduri de apărare.

Comitetul central dela început până acum a împărțit ca stipendii pentru studenți, ajutoare pentru meseriași și pentru școale, pentru cumpărarea de cărți în bibliotecă — și premii pentru lucrări literare cu totul 120 665 cor. 80 fliri.

Minuni, ce e drept, comitetul central n'a făcut, pentru că: „Non datur saltus in natur“, dar că n'ar fi făcut tot ce a fost posibil aceasta numai aceia o vor putea afirma, cari sufer. în zisa poetului, de: „a pismei răutate“. Onorata adunare generală făcând us de dreptul său suveran, va apretia, dacă comitetul central a satisfăcut datorințelor impuse de statute?

Am crezut de a mea datorință de a nu trece cu graba „ut videatur aliquid fecisse“, și de a atrage atențiunea întreg neamului nostru la marele rău ce ne amenință prin indiferentismul ce s'a incubat la noi.

Am lucrat însă după înțeleptul sfat al celebrului bărbat de stat și istoric francez, Guizot, care a zis: „A judeca omenimea cu asprime și a o iubi ferbinte; a-i cunoaște răul, dorindu-i vindecarea, este sublimul principiu al evangheliei.“

După acestea, salutându-vă, domnilor și fraților, de bunăvenire în casa neamului românesc, declar ședința de deschisă.

Președintele Asociației și „Unirea“. —

Președintele Asociației se plânge în vorbirea de deschidere, că un ziar românesc — adecă „Unirea“ — în articolul: *Activitatea Asociației* ar fi atăcat comitetul central. Să ni să deo voie a declara, că noi de când existăm, nu am atăcat pe nime și cu atât mai puțin acuma pe comitetul Asociației. Ne-am ținut însă de datorință a spune adevărul totdeauna, chiar și atunci, când nu era pe placul tuturor, ceea ce trebuie să facă ori-care organ de publicitate, căruiă îi zace la inimă interesele publicului mare.

Dară să nu creadă cineva, că adevărurile espuse acolo sunte supărătoare sau le contestă șeful Asociației. Că Asociația n'a „desvoltat munca, ce o am așteptat“ e de vină indiferentismul publicului mare, să zice în vorbirea de deschidere.

E foarte adevărat. Aceasta o știm noi foarte bine, mai ales jurnalele și revistele.

Dară pentru aceia de loc nu lăsăm ca comitetul să se retragă de pe planul prim și să arunce toată vina în spatele publicului. El trebuie să meargă în frunte. Pentru toate succesele și nesuccesele el e responsabil.

Și e dureros, dacă și astăzi trebuie să mai susținem, că comitetul, afară de pro-

gramul vag, ce se ascunde în titlul *literatura și cultura poporului român*, tot așa de elastic ca și idea de stat magiar, un program detaliat de acțiune înaintea publicului românesc n'a prezentat.

Dacă ne-ar fi surprins într'o zi cu hătărirea, că e gata cu un program bine stabilit și între pușetele aceluia am vedea, că Asociația și-a propus a aduna basmele și legendele vechi populare, cântecele, textul și melodia, obiceiurile, date despre trecutul și originea monumentelor și locurilor pentru noi istorice, descrierea cetăților și castelelor, cari au fost când-va românești, date despre starea economică a orașelor și satelor, istoria războaielor, tipuri românești din diferite ținuturi, fotografarea locurilor istorice și mai frumoase, portul vechiu și actual al românilor din Ardeal, etc. etc., noi am fi cei dintâi, care ne-am bucura mai mult.

Am avea cel puțin planul de lucrare stabilit, care ne-ar asigura propășirea literaturii și culturii poporului, care e scopul Asociației.

„Cui trebuie să-i cerem acest dar“ zice luminatul N. Iorga în „Sămănătorul“ Nr. 32 Nu guvernului. Nu Românilor dintr'alte părți. Nu cutărui om singuratic. Nu preotului ca preot și învățătorului de sat sau de oraș ca învățător. Ci visteriei tuturor, faptei tuturor, gospoderiei tuturor, care e „Asociația“.

Chemarea comitetului nu e să facă literatură, zice dl President, dar nici cu aceea nu ne va putea convinge, că rolul lui să mărginește la administrarea averii Asociației, iar în literatură și cele culturale să stee numai la o înălțime venerabilă, încreștând încet la răvaș câte un product apărut în cutare foileton sau revistă.

Atunci ce înțeles ar avea instituțiunea aceasta culturală, dacă dela ea n'am putea aștepta nici o îndreptare, nici o directivă în literatură și cultura poporului român ci „tot numai deapănă la socoteli ca la o cassă de bancă“.

De loc dară nu să supere dl President, că am „îndrăsnit“ — auzi aci — a critica puțin activitatea comitetului, am făcut-o din dragoste față de cauza și cultura românească din aceasta țară.

În cazul acesta, senzibilitatea comitetului de loc nu ne alterează.

CORESPONDINȚE.

Ceva despre Sâmbetele morților.

În anii trecuți au fost pus în discuțiune în prețioasa „Unire“ cestiunea studiării obiceiurilor noastre rituale, atunci pe de asupra am fost amintit de așa numitele „Sâmbete ale morților“ obiceiuite în o mică parte a arhidiecezii — și mi-se pare în întreagă dieceza Gherlii.

Nu cunosc originea acestor „Sâmbete“, și nu mă simț competent a mă pronunța asupra ei. Cred că originea acestor ar preține un studiu asupra obiceiurilor rituale — a tuturor popoarelor cu cari am fost și suntem în unire rituală; și cu deosebire a acelora, dela care credem că s'a propagat la noi creștinismul.

Ne fiind în stare a face astfel de studiu mă restring a descrie așa numitele „Sâmbete ale morților“. După esperința mea foarte mică pe acest teren — în unele

locuri — să observă done, în unele locuri numai una.

Cea dintâi să observă în Sâmbăta lăsatului de carne. Triodul față de serviciul acesta are următoarele prescrie. „În Sâmbăta lăsatului de carne facem pomenire a tuturor celor din veac adormiți drept credincioșilor creștini părinților și fraților noștri.“

Apoi deoarece ori ce sărbătoare să începe cu inseratul zilei premergătoare. Vineri la vecernie prescrie trei stihuri speciali de a morților — după sfârșitul aceleia — prescrie în tinda bisericii pomenire împreună cu canonul morților. Utrenia separat e dedicată morților. Ce fel de morți ne spune can.: în care în pesna 1-a cetim „Pe credincioșii cei ce i-au acoperit apa, și războiul i-a secerat, pe cari i-a cuprins cutremurul și tâlharii i-au ucis, și pe cei ce i-au ars focul.“ În pesna a 4-a. Pe cei ce li-s'a întâmplat a-și sfârși viața cu credință în munte, în cale, în locuri pustii — cei ce au murit de întristare, bucurie, desperare, pe cari i-a omorât frigul, i-a răpit calul, grindina, zăpada, ploaia, cărămizile sau târna. În pesna 6: pe cei ce i-a omorât benturile cele cu farmece, otrăvile, înecările de oase etc.

Conform prescrierilor acestora rituali — creștinii în părțile, unde e în us acest serviciu — uu duc — prescuri pentru anumite persoane, ci le duc în genere pentru toți morții — și încă duc cu toții; așa că în unele comune nu există case, de unde atunci să nu se ducă jertfă pentru morți.

A doua Sâmbăta a morților e „Sâmbăta a 7-a după Paști, a „Rusalilor“. Și această serbare să începe de Vineri dela vecernia. Pentecostaritul zice: „Vineri sara a cincizeci de zile facem pomenire tuturor creștinilor din veac repausați. Părinților și fraților noștri.“ La finea inseratului anumit serviciu pentru morți, în care se pomenesc morții, și să cetește can. morților. Utrenia e deosebită dedicată morților, can. asemenea prescrie rugăciuni pentru repausați de toată starea — bogați, săraci, împărați, domni, călugări, pe cei ce au murit în mare, în pământ, în resboaie etc.

Ce sunt dară aceste „Sâmbete“? Zile în cari biserica amintește și se roagă pentru toți morții din purgator — chiar și pentru pruncii nebotezați.

Cea dintâi își are continuarea în „Sâmbetele“ postului mare cea de a doua, la vecernia dela „Rusalii“, când în rugăciunile de ingenuchiare se cuprind și următoarele cuvinte: „Și fă repaus și sufletelor șerbilor tei, celor mai înainte adormiți părinților și fraților“ etc. de cari și amintire facem acum — adevă după cum înțeleg eu în aceste zile, Sâmbăta și Vineri sara. Și în Sâmbăta a cinci-zecia duc prescuri mai dela fie-care casă, și pentru toți morții.

Spre deslucire adaug, că în părțile apropiate de Gherla, forma prescurilor diferă de a Blajului. Pe când acolo pentru cei vii dau încă prescurile obicinuite; și părăstase numai când fac misă pentru unii morți, pe cari li pomenesc la serviciul părăstasului; pe atunci în a Gherlii la fie-care misă dau și un părăstas, care e numai $\frac{1}{2}$ din o prescură, și toată misa e împreună cu serviciu de părăstas. Aci s'ar ivi întrebarea, de unde vine diferența aceasta de sacrificiu? Unde în care părți, la cari popoare conrituali, sunt prescurile ca în părțile Blajului, și la cari sunt ca în părțile Gherlii? De unde

și au originea Sâmbetele morților, și la cari popoare conrituali și în cari ținuturi sunt în us?

De unde vine acei obiceiuri că în părțile Gherlii, nu în continuitate cu serviciul sacru sub ectenie; își pomenesc morții, ci în mod cu totul particular după finea serviciului divin, cam așa: N. N. să roagă pentru tatăl său. N. N. mamă-sa. N. N. frate-său. N. N. etc. la ce poporul răspunde: „Dumnezeu să-l ierte.“

Nu sunt aceste pomeniri remășițe de a obiceiurilor rituali, de cari vecerniile, cu cari să încep aceste servicii ne fac amintire? Și la cari rugăciunea dela vecernia Rusaliilor — amintită mai sus, face alușiune?

În fine fie cum va fi; eu constat un lucru — trebuie să ne studiem obiceiurile rituali, căci fără de a ne cunoaște pe noi înșine nu putem face nici cercetări asupra trecutului nostru religios, și nu ne știm căuta viitorul.

Baremi de ar face-o cei ce dispun de cunoștințe și de timp!

—f.—

Raport general despre activitatea societății „Inocențiu M. Clain“ din an. 1904/5.

(Continuare.)

IV. Cassa Societății.

a) Averea proprie.

I. Statul activ cu începutul anului 1904—1905 a fost . . . . . 2312-01 cor.

În decursul anului a fost

1. Percepțiuni reale . . . 508-96 cor.

2. Erogațiuni reale . . . 291-29 cor.

Substragându-se eroagațiunile din suma percepțiunilor, rămâne suma de 217-67 cor. ca venit curat.

Astfel adaugându-se la suma de 2312-01 cor.

Venitul curat din a. 1904—5 217-67 cor.

Primim suma de 2529-68 cor. care sumă face averea societății cu finea anului 1904—5. Suma aceasta se află depusă:

1. În obligațiuni ordinare și extraordinare . . . . . 1293-18 cor.

2. În obligațiuni vechi și semi-vechi . . . . . 246-20 cor.

3. În obligațiunile absoluziilor din anul 1903 . . . . . 121— cor.

4. Depuși la „Patria“ cu libelul Nr. 1448 . . . . . 626-76 cor.

5. Depuși la „Arieșana“ din Turda . . . . . 40-85 cor.

6. În bani gata . . . . . 201-68 cor.

Primim suma de 2529-68 cor.

Substragându-se statul activ cu finea anului 1903—4, adevă suma de 2312-01 cor. din statul activ cu finea

anului 1904—1905 . . . . . 2529-68 cor.

Primim suma de 217-67 cor.

Averea societății a crescut deci în decursul anului 1904—1905 cu suma de . . . . . 217 cor. 67 fil.

b) Fondul pentru monumentul: „Inocențiu Micu Clain“ pe anul 1904—1905.

Averea fondului constă din suma 436 cor. 15 fil., care sumă se află depusă la „Patria“ cu libelul Nr. 1619.

Statul activ cu finea anului 1904—5 este 436 cor. 15 fil. plus interesele, care este averea fondului.

(Va urma.)

Noutăți.

Hymen. Emil Deac, cleric abs. și Gabriela Ossian, anunță cununia lor, care se va celebra în 31 August n. 1905. la 5 oare d. a. în biserica gr.-cat. din Văsmort.

— Benjamin Rusu, cleric abs. și Cornelia Pop, fidanțați Cluj. 20 August 1905.

Proces de presă. Dl Rusu-Șiriani la 14 August a fost ascultat la judele de instrucție din Sibiu, în afacerea procesului de presă, ce i-s'a intentat din partea procuraturii din Oradea pentru că în cartea sa „Românii din statul ungar“ ar fi „agitat“ în contra Ungurilor.

Convocare. Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur“ se va ține conform concludului din ședința comitetului, ținută în 10 Iunie a. e., — în 28 Aug. n. 1905 la 3 oare d. a. în școala gr.-orientală.

— „Reuniunea femeilor din Buciumșasa“ invită pe toți membrii și binevoitorii săi la a V-a adunare generală ordinară, ce se va ține la 28 August n. 1905. la 3 oare d. a. în școala populară gr.-cat. din loc.

Petreceri. Inteligența rom. din Vidrasen invită la petrecerea de vară, care o va aranja în ziua de st. Marie la 28 Aug. n. 1905, în grădina dela Recea, iar la cas de timp nefavorabil în curtea din Vidrasen. Venitul curat e destinat în favorul școlii din loc.

— Meserieșii și economii din Teiuș, invită la petrecerea de vară, ce se va aranja în 28 Aug. n. 1905. în pavilionul de vară al hotelului „Leul de aur“ din Teiuș. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui fond de meserieși din loc.

— Tinerimea română din Nicula și jur, va aranja la 28 Aug. n. 1905, în ograda parohială sub pavilion petrecere de vară. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

— Tinerimea academică română din ținutul Năsăudului, invită la petrecerea cu dans, ce o va aranja în Năsăud, la 3 Septembrie n. 1905. în sala de gimnastică dela gimnasiu. Venitul curat e destinat pentru „Masa studenților“ dela gimnasiul superior fundational din Năsăud.

Dare de samă și mulțămire publică. Subsemnatul în numele curatoratului bisericii din Lunca își ține de plăcută datorință a mulțami și pe aceasta cale locuitorilor din Lunca, Tăuși și jur, emigrați în America de nord — Ilasco și Cacapon — cari și din depărtatul continent și-au adus aminte de înfrumșetarea casei Domnului și din munca câștigată cu crunte sudori, au colectat pentru biserica din Lunca frumoasă sumă de cor. 191, pentru procurarea ss. vase, cadelniță și 1 candelabru. Și în special au contribuit: Achim Lața 20 cor. Gerasim Roșca și soția Sinefta 30 cor. Vasile Velicea alui Leon 60 cor. Ioan Gabra alui Sivu 10 cor. Simion Lața 2 cor. Onichie Mihaiu 2 cor. 50 fil. toți din Lunca; Nicolau Mihaiu 10 cor. Arion Popa 2 cor. 50 fil. Nicolau Păculea 2 cor. Vasile Fărcaș 2 cor. 50 fil. Arion Bența 2 cor. 50 fil. Petru Gărlonța 2 cor. 50 fil. Iosif Stoia 2 cor. 50 fil. toți din Tăuși; Maftieu Lodromănean 2 cor. din Glogoveș. Solomon Ioachim din Dârlos 1 cor. Sofron Vurvulea din Cucerdeia rom. 2 cor. și Ștefan Gaja din Gârbova, comitatul Sibiu 2 cor. S. vase cu toate apartinentele și cadelnița, s'au procurat dela firma Krickl & Schweiger din Viena, cu 155 cor. iar candelabru-l lucrează tinărul măiestru român dl Ioan Borșan din Hususău. Specială mulțămire inițiatorilor colecții: Achim Lața, Nicolae Comșa și Ioan Velicea alui Leon. Dumnezeu să le ajute la toți și să-i readucă sănătoși la comunele lor. Lunca, la 18 Iulie 1905. În numele curatoratului: Ștefan Lita, paroh.

Necrolog. † Elena Hui n. Blaga, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului la 10 Aug. 1905. în etate de 36 ani.

Odihnească în pace!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei”. —

(Continuare)

4.

Până i-a trăit părinți au stat afară la țară, sub cerul înalt, albastru, sub norii prea amenințatori. Avuse acolo moșie mare, aproape un hotar întreg, rămasă din moși — strămoși. Aci, în aerul curat, înviator, pe covorul de mătasă verde, în mirosul tare al florilor sălbatice, razele soarelui îi rumeniră mai întâi obrajii lui de copil. Aici s'a petrecut vacanțele, pribegind ziua întregă cu pușca la umăr, cu Bălan ce alearga înaintea lui în salturi mari, ca să se reîntoarcă iar să-i lingă mâna albă. Aici să simția el într'adevăr acasă numai. Dar după ce își isgrăi studiile și remasă singur, în căsile mari, groase, pustii fără de părinți lui, nu mai putea să rămână. A dat moșia în arândă, și s'a stabilit deocamdată la oraș. — Nu se putea însă împretini nici cum cu viața aceasta, și din vreme în vreme, îi răsăreau în minte planuri pentru viitor foarte frumoasă. Mai ales de când întâlni pe Sabina acolo la oraș, într'un șir lung de fete, și de când îi pusă buchetul acela de lacrimioare în fereastră, tot mai mult era rob de gândul de a se muta la țară, să fie mai aproape de Dumnezeu, fiind în mijlocul naturii curate, lângă o femeie, ce i-ar fi un inger de pază.

Acum că a întâlnit pe aceea, la care visază un an întreg, își vedea visul aproape îndeplinit. Dar o neliniște adâncă din când în când îi incolțea sufletul: poate că Sabina nu va avea decât dispreț pentru un om, care s'a purtat cu ea ca un cutare tinăr fără de inimă aleasă, ca atâta alți cutezători obraznici, care știe să trăiască și să-și facă o strălucită carieră în minunata noastră lume întoarsă de azi! Ea nu i-a amintit cu un singur cuvânt, cu o singură aluziune despre întâmplarea aceea. S'a purtat ca și când acum s'ar fi cunoscut mai întâi. El încă nu a cutezat să amintească nici pe departe de vechiul său păcat, pe care acum îl vedea foarte mare. Dacă ar ști ce cugeta Sabina despre el, despre fapta lui, pare că i s'ar lua o povară grea de pe inimă.

Cercetările bolnavilor urmară și acum mai departe. Aproape în fiecare zi avea să meargă în satele din cercul său. Și când era chemat în satul Sabinei, ochii i să umeziau de bucurie. Îi venia câte-odată așa un gând păgân: Să se bolnăvească în fiecare zi cineva în satul acela. Ori să dea un morb greu, lipicios, să fie silit să stea o săptămână în capăt acolo. — Dar gândurile acestea le alunga în grabă. Inima bună nu putea să sufere dorințele acestea de nefericire pentru alții.

Avea totuși destule ocaziuni să vadă pe Sabina, și în curând să simți în familia preotului ca acasă la țară, când îi trăiau încă părinți. De notarul uită aproape cu totul. Rar să abătea pe la ei, și și atunci rămânea puțin. Chipul acela de cocoană mare a notărășii îl alunga afară, deși îl primiau acum cu inima mult mai deschisă ca mai înainte. Doctorul nu putea să pună

lângă o altă acestea două femei: preuteasa și notărășita. I-se părea de multe ori că ar fi o profanare urâtă.

De ce se purta Sabina așa de rezervată față de el, ca o copilă ce nu știe nici să privească încă? Cum preotul era un om deschis, sincer, doctorul acasă la el, într'osară de sbucium, să hotări să-i scrie. Nu se cugeta mult, și ridicând mai sus feștila s'a apucă de scris.

Iubite Domnule Marinescu!

„Eu nu pot decât să mulțumesc lui Dumnezeu că am avut fericirea să cunosc familia D-voastră. Mi-se pare de multeori când sunt la D-voastră, că mă găsesc supt scutul părinților mei, supt ochii lor de pază. De aceea eu și cutez să vă împărtășesc o destăinuire și rugare. — Nu știu dacă D-voastră mă primiți cu aceeaș plăcere, cu care vin eu la D-voastră. Totuși cred că dna preuteasă și dta, nu aveți cauză ca se vă fiu antipatic. Cu Domnișoara înse astfel stă lucrul. Dacă aș ști că-i cauzez și numai un moment neplăcut, eu, cu toate că mi-ar părea foarte rău, nu aș cuteza se mai vin pe la D-voastră. Cu vorba nu cutez se o întreb, nici nu aș ști cum poate, dar dacă mi-ați permite ca în scris se-i fac aceasta întrebare, m'ați îndatora foarte mult.“

Sigilând epistala doctorul o pusă tremurând de emoțiune la poștă.

A două zi preotul Marinescu o primi. O ceti încet și respicat, chema pe preuteasa și o ceti și ea.

— „Bine zise preuteasa, că e un tinăr cum rar se mai află. Numai de ceva mă tem Ioane. Ai notariului se vor mânia foc pe noi, și cine știe ce vor mai iscodi încă. Notărășita mi-a fost spus că doctorul se va logodi în curînd, peste o săptămână cu Veturia. Drept că de atunci au trecut de șapte ori o săptămână și nu s'a ales nimic. — De astfel eu după cât cunosc pe doctorul, cred că lui nici prin gând nu-i va fi trecut logodna asta. Am văzut, că deși fata e destul de cuminte, pe mamă-sa nu o poate suferi.“

— „Bine, draga mea, dar noi ce stricăm cu asta? Îl tragem de mână să-i lase pe ei și să vină la noi? Tu ști bine că nu. El ne roagă“

Mama eși afară în curte gânditoare. Sabina cosea în grădinița cu flori, supt umbră de cireși. Copilele se cercau și ele să scoată pui și flori pe două bucăți de jolj.

În haina ușoară, albastră, părea că visază. Mama o privi cu dragoste, și surisă. La ce să va gândi Sabina ei?

— Trecușă un an împlinit, când în ultima vacanță ce a petrecut-o intră florile grădinii, mama începu să-i dea povești Sabine, așa cum a învățat și ea dela mamă-sa. „Să nu uiti a zice în fiecare zi o rugăciune pentru fiitorul tău soț, căci toată darea cea bună dela Dumnezeu este.“ Cu vorbele acestea sfârși atunci. Și vedea și acum cum i s'au rumenit atunci obraji copilei, și cum

s'a pornit să plângă, să plângă ca la îngropare.

Decând întâlni pe doctorul Ionescu, și recunoscă în el pe acela ce-i dasă buchetul, mama băgă de samă că Sabina rămâne mult foarte mult la rugăciunile sale de sara, și i se părea că-și trăiește buaa preuteasă clipe din tinerețele sale. O găsia de multe ori cu ochii plânși.

Oare acuma nu se va ruga în taină pentru cineva, cum stă așa cu ochii perduți în cusătură.

— „Sabino vină puțin în casă!“ Copila se ridică ușoară, cu obraji impurpurați lăsându-și cusătura pe scaun.

Tatăl îi spuse simplu: „— Dacă țiar scrie cineva, cu știrea noastră, nu te-ai supăra Sabino“

— „Cine să-mi scrie mie tăicuță?“ Și ochii fetei să măriră parcă, gata să izvoarească.

— „Îmi scriu pretine de școală, altu cine să-mi scrie?“

— „Dar de țiar scrie altul, nu alta“. Uită dragă ne-a scris doctorul că ar voi să corespondeze cu tine, — asta în sfârșit nu-i nimic.“

— „Ba să nu-mi scrie nime!“ și să întoarsă dreaptă, sprintenă ca o căprioară și merse în grădină, să se muncească cu cusutul.

— „Ce zici preuteasă?“

— „Scrie doctorului că să poate!“ și zimbi cu mult înfăles.

În grădină Sabina, nu mai avea ochii de cusut acum? Să-i scrie doctorul? Pentru ce iar scrie? Iată, vede și acum literele acelea mărunte, ca scrisă în chinuri mari, — vede biletul acela: „Ești un inger intrupat“. Și acestea au fost numai patru cuvinte, și câte nopți nedurmite nu iau adus. Dar acum, să primiască dela el o epistolă întreaga!

Dar un gând o neliniștea și mai mult: Să fie spus doctorul părinților ei, despre cunoștința lor de mai înainte? Dacă ar fi așa nu ar mai îndrăzni să-i privească în ochii. Ar fi mai bine atuncia ca să plece undeva departe, unde să n-o cunoască nimeni. — Valeria ce ar cugeta, dacă pretina ei bună ar coresponda cu acela, care avea să fie logednicul ei? Nu a spus-o asta chiar notărășita? Atunci, ce ar mai îndemna pe omul acesta să-i scrie și ei?

(Va urma.)

Dumnezeu în natură.

(Continuare și fine).

Stă deja raiul și spiritul creator să bucură de el. Plin e de bucurie, plin de lucruri și făpturi minunate și de fericire, numai una lipsește încă din el: reprezentatul spiritului. Dar nici acesta nu întârzie mult.

Deodată apare numai regele raiului, coroana deamă a creațiunilor lui Dumnezeu, omul conștiu de sine. Își rotește privirea princiară dealungul împărăției frumoasă și toate făpturile să pleacă dinaintea flacării deosebite ce aruncă ochii săi.

Acolo pe fruntea-i înțelegătoare stră-luce pecetea Dumnezeului creator, care arată oarecum, că el nu e cu totul copilul acestui pământ.

Își ridică capul înspre ceriurile înalte și buzele-i șoptesc cu alipire și dragoste de copil: Te ador Părintele meu, făcătorul meu! Și pe când continuă astfel, își ia o țintă și mai oablă, căci e conștiu de demnitatea înaltă, ce o poartă. El e fătul pământului, dar totodată și copilul nemuritor al eternului Dumnezeu.

Omul încă să ține de natură, studiind natura lui iarăși ne vom putea minuna în destul de marele ei autor. Ce-i și omul? E o zicală comună, că leu îl putem cunoaște de pe unghii și roza după miros.

În expresia aceasta naivă să cuprindă cel mai de frunte principiu (normă) de lucrare a filozofiei ș. a. că dacă vom a cunoaște excelența unei făpturi oarecareva, atunci înainte de toate să studiem capabilitatea productivă a facultăților respectivei făpturi. Sublimitatea sufletului omenesc și ce-i mai mult, ființa lui de spirit, o putem cunoaște din manifestările lui înafară, din activitatea lui productivă și inventatoare.

Oare acel ceva, care examinează și scutează adâncimile mării pururea furibunde și descopere în fundul ei întunecos un șir întreg de ființe arată metamorfozele prin care, trec le explică activitatea lor gruparea scopoasă a spațiilor lor, care iau sub analiză picurii de apă împede ca cristalul și descopere în el o lume întregă de vietăți, — poate fi acesta materie?

Oare acel ceva care lăntuiește aborul puternic și mână cu el orașă înotătoare pe spatele oceanului neliniștit, care aleargă locomotive repezi dealungul deșerturilor ghețoasă ale Siberiei, care pune în cătuși fulgerul schinteietor și-l constrânge să mână trăsuri cu cari transportă oameni, și-l face să lumineze în întunec închizându-l în sticle cavoasă care prinde gazurile periculoasă și înădușitoare și închizându-le în globuri ușoare, îl duce pe om pe drumul norilor dantelați; poate fi aceasta materie?

Oare acela, care cu mijloace ce nu cunosc spațiu și depărtare să transpune dintr'odată în imperiul strălucit al stelelor și cu curiositatea lui doritoare de știință le pândește legile, le află originea și pricepe că ce-s; poate fi materie?

În fine acel ceva, care purtându-și ochii pricepători și cumiți dealungul universului; își face ideie despre ființa Dumnezeului creator care scrutează și află, că ultima cauză, puterea cea mai mare spirituală e Dumnezeu; acela ceva materie nu poate fi.

Astfelu de rezultate materia nu poate produce și arăta nici când. Pecetea spirituală acolo e pe fiecare factor produs din care să poate cunoaște mâna pictorului destu din trăsurile fine a unei picturi, precum să poate observa artistul din sunetul melodios și dulce al câtorva acorduri de muzică!

Să nu ne uităm însc numai la om, ci și la celelalte produse ale pământului, aici încă nu vom fi incapabili de a ne mira în destul de marea ființă creatoare. Învățanevom a gândi și gândul ne va reconduce la Dumnezeu.

Mergi afară în natură, plimbă-te în răcoarea pădurilor du-te la munți înalți încărcăți cu roze sălbatece, pășește dealungul

răturilor presărate cu flori, privește-ți fața în oglinda liniștită a lacului, ascultă șopotul jalnic al apelor ce să sbat de pietri și te vei învăța a gândi!

Sau uită-te la bolta cerului sămănată cu stele, și nu face altceva decât tot privește la punctele acelea lucitoare, fixază lung lumina lor licurândă, până ce un somn duice îți va închide încet pleoapele obosite.

Vei visa și încă ce ai gândit!

Iubește singuritatea, rătăcește singur, departe de sgomotul lumi imprăștiitoare de gânduri, căci natura e chiar ca fața rușinoasă și zmerită, numai atunci, ce-i zace la inimă iubitul ei când no vede nime.

Culcă-te pe pajistea catifelată; fi atât de fără milă și smulge o floare cu rădăcini cu tot; apoi ia-o în mână mirate de uniformitatea petalelor și de culoarea-i neimbitabilă!

Cât de frumos să țin îmbrășoate una pe alta, ca copiloși orfani; Dedesupt sunt cuprinsă ușor de frunzele sepalelor apoi urmează cotorelul sprinten cu mijlocu-i mlădios, cu frunzele-i eliptice apoi să finește cu rădăcina stufoasă. Ce aparat minunat, ce aranjament practic. Rădăcina cu partea-i stufoasă să sfredelește în pământ, își imprăștie firele, ca să sugă nutremântul pe care apoi suciri ascunsă îl transpun în frunzele verzi, în vinuțele gingașă și fine ale petalelor, cu un cuvânt în întregul aparat al plantei. Aici din diferitele săruri și elemente chimice să contruesc figuri simetrice: frunză legănătoare de gonguță, floare cu sinul de miere, pistili stamini subțirei și gingași și colo în patria tainică a sămânței în ovarii schema (germenele) altei plante!

Ce zici la toate acestea? Doară vei putea tăcea și nu vei spune ceace sămțești; măcar că gândul ți să poate deja ceti din zimbetul buzelor tale? O mirare tecuprinde la văzul minunatului mecanism al acestei plante neînsămănată și începi a fi stăpânit de o dulce presumpție față de măiestrul necunoscut, care varsă în elemente legea scopoasă a construirii, care prinde și dă formă diferitelor gazuri iubitoare de libertate, croiește hotară simetrice fluidelor neliniștite, făurește corpuri uniforme din masele solide neregulate.

Dar cu acestea deodată flacăra înălțătoare a conștiinței de tine va falfăi în ochi-ți și vei fi mândru la cugetul, că pe rotogolul pământului toate acestea numai tu le poti pricepe, numai tu omule!

Iată că numai la o floare neînsămănată ne-am uitat și deja cât de tare ne-am ridicat.

Dar de vom cutriera întreaga panoramă a naturii și vom vedea nenumăratele ei făpturi și produsă artistice, ce va fi atunci cu noi? Vă spnn eu. Vom deveni conșciu de noi înșine în sensul sriect al cuvântului și aceasta ne va da apoi adevărata fericire pământeană!

Oh, voi cei ce atât de mult căutați fericirea, veniți în templul minunat și instruator al naturii și aici veți afla ce căutați!

Aici veți afla pe Dumnezeu și unde-i El, acolo-i fericirea!

B. O. Colceriu.

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 31. N. Iorga. — Un nou album de Țesături Românești. St. O. Iosif. — Icoane vechi: Cârlova. I. Boteni. — Logofătul Ștefan (schiță). M. Sadoveanu. — Floarea-Oflită (roman). I. M. Marinescu. — Moșneagul. Spre străini (poesii). X. — Abu-ben-Adhem și Ingerul (după Leigh Hunt). N. N. Beldiceanu. — La Filaret (schiță). Cronică: N. Iorga. — Despre Anuarul Societății Turistilor Români, excursiunile școlariilor români, noul imn regal de Coșbuc și deosebite mijloace de a risipi literar bugetul Statului. Numărul 20 bani.

Dr. Ludovic de Csato: Câteva pagini. Tipografia Poporul român. Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

A apărut și să afiă de vânzare la tipografia noastră: Coșbuc György tanulmány a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Au eșit de sub tipar și se afiă de vânzare la autorul Dr. Ambrosiu Chețian, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele carti:

Bureții comuni, studiu practic. Blaj 1905. prețul 1 coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlilor din Blaj, schiță istorică. Blaj 1902, prețul 40 fileri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul 1 coroană.

Geografie II. Europa, Asia și Africa Blaj 1902. prețul 1 coroană.

Geografie III. America și Australia Geografia fizică și matematică, Blaj 1903 prețul 1 coroană.

Cărțile de geografie aprobate de înaltul Minister reg. ung. pentru școlile medii, sunt lucrate după metoda cel mai nou, cu datele cele mai nouă și foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Nr. 5397 — 1905.

(19) 2—3

Concurs pentru stipendie.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1905 inclusive pentru următoarele stipendie din fundațiunile arhiepiscopale:

I. Din fundațiunea „Alesandru Șt. Șuluf“.

1. Două (2) stipendii de câte 600 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eug. Tilea, stud. tehnic în Viena și Leon Bohățel, stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetz sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre o universitate din străinătate.

2. Trei (3) stipendii de câte 400 cor., folosite în an. școl. 1904/5 de către: Eugen Truța, rigorosant jurist în Cluj, Vasiliu Ciura, rigor. jur. în Cluj și Virgiliu Radeș, rigor. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

3. Două (2) stipendii de câte 200 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Iosif Comes și Enea Zeflean, destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

4. Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Octavian

Recean, destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școalele de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile aceste, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentie;

c) dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngenii cu piul fondator, spre care scop trebuie să producă atestat compus de respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

Concurenții, la suplica scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română, au să alăture testimoniu școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească expres institutul, la care vor studia în anul 1905/6, să determine apriori suma și soiul stipendiului, după care suplică, — căci altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, precum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicile întrate după terminul mai sus satorit.

II. Din fundațiunea „Lazar Baldi“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., care în anul școl. 1904/5 a fost folosit în sumă de 160 cor. din partea lui Iuliu Măcelar. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții gimnaziști din comunele ținătoare de comitatul Clujului și pentru consăngenii de ai fondatorului fie ei și din aite comitate.

Concursele sunt de a se instrui ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu“.

1. Un (1) stipendiu de 160 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau F. Negruțiu. Stipendiul acesta este destinat pentru studenți dela orice institut de învățământ din țară ori străinătate, — în linia primă pentru consăngenii de ai fondatorului. — Concursele să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. Din fundațiunea Vancea-„Cassa arhidiecezană“

1. Un (1) stipendiu de 600 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Iosif Vancea, rigorosant în drepturi, destinat pentru studenți dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Valeria Pop, destinat pentru fetele gr.-cat. române cari studiază la școala română gr.-cat. de fetele din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani, pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc.

3. Patru (4) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către pedagogii: Laurean Moldovan, Ioan Albu, Dumitru Comșa și Alesandru David, destinate pentru elevi preparandiali din Blaj. Stipendiile aceste în senzul literelor fundamentale se conferesc numai pe anul 1905/6.

Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

V. Din fundațiunea „Andrei P. Liviu“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 în sumă de 120 cor. din partea lui Iuliu Rusu, stud. jur. Stipendiul este destinat în locul prim pentru consăngenii de ai fondatorului dela orice școală, și-l pot folosi și fete. Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. Din fundațiunea „Timoteu Cipariu“.

1. Două (2) stipendii de câte 100 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Georgiu

Faina și Septimiu S. Câmpean, stud. gimn., destinate pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. Din fundațiunea „David Baron Ursu“.

1. Două (2) stipendii de câte 200 cor., folosite de către Ioan Măxeriu și Alesandru Ogreaan, stud. gimn.

Concurenții au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vreuna din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, și Hunedoara; cu atestat de frecuentare, că sunt școlari în cl. I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fetele din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminarul junimei române gr.-cat., iar fetele, în Internatul de fetele din Blaj.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Alesandru Rogoian, stud. gimn., destinat pentru studenți gimnaziști, elevi ai școalei comerciale și elevi ai școalei militare. Consăngenii sunt preferiți. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

IX. Din fundațiunea „Constantin Alutan“.

1. Trei (3) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aureliu Pop, stud. gimn., Iustin Iuga, rigorosant jurist și Ioan Iuga, stud. gimn., destinate pentru gimnaziști, studenți la școale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc. Consăngenii au preferință. Cererile să se instruească ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

X. Din fundațiunea „I. Chirilă“.

Interesele fundațiunei pe 1905 în sumă de 500 cor., cari în senzul literelor fundamentale sunt de a se împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vreo școală. Consăngenitatea se poate extinde până în gradul al VIII-le. Cererile să fie instruite ca și cele pentru fundațiunea Șuluțană.

XI. Din fundațiunea „Demetriu Cutean“.

1. Un (1) stipendiu de 34 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de gimnazistul Demetriu Ghișoin, destinat pentru studenți gimnaziști și pentru fetele, consăngenii de ai fondatorului. Cererile au să fie instruite ca cele pentru fundațiunea Șuluțană.

XII. Din fundațiunea „Cercul Oraștiei“.

1. Un (1) stipendiu de 80 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau Tanase, stud. gimn. cl. IV. La acest stipendiu pot concurge numai studenți români gr.-cat. cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj, ori vreo academie de drepturi și sunt născuți în vreuna din comunele următoare ale cercului Oraștie și anume: Șibot, Oraștioara-de-jos, Balomir, Binținț, Beriu, Cioara, Vinerea, Oraștioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Casteiu, Dâncu-mic, Ocolisul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jeledinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dâncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricaz, Petrinu, Pischinț, Repaș, Romos, Romoșel, Sibiul-vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIII. Din fundațiunea „Basilu Rațiu“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către gimnazistul Nicolau Agărbicean. Stipendiul acesta e destinat în prima linie pentru consăngenii fondatorului până în gr. VII. incl. studenți în clasele superioare ale gimnaziului din Blaj sau fetitelor din școala civilă gr.-cat. din Blaj. În lipsa consăngenilor însă se va conferi și altor tineri sau fetele, cari intrunesc condițiunile amintite. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai“.

1. Două (2) stipendii de câte 630 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aug. Maior și Ioan Hossu, studenți tehnici. Stipendiile aceste sunt destinate pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din B.-Pesta și Viena, precum și la academia montană din Selmetz și la academia comercială din Viena.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către farmacistul Eugeniu Groze, destinat pentru studenți la universitate.

3. Cinci (5) stipendii de câte 168 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eugen Sâmpetreaan, Simeon Sbrăcea, Sabin Cosma și Victor Pop, studenți juriști și Emiliu Nestor, stud. medicinist, destinate pentru studenți juriști în Cluj. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

XV. Din fundațiunea „Ioan Bob“.

1. Două (2) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Ioan Moldovan, student medicinist și Emiliu Bușita, stud. gimnazist. Cererile au să fie instruite ca și pentru stipendiile Șuluțane.

XVI. Din fundațiunea „Efraim Klein“.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către rigorosantul în drepturi Nicolau Vlaicu, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Preferința au studenții din familiile Klein și Muntiul. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Daniel Dănuț“.

1. Două (2) stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1904/5 de către Dr. Simeon Butean rigorosant în drepturi și Adalbert Nyisztor stud. jur.

Aceste stipendii numai în acel caz le pot căpăta și alți studenți, dacă intră concurenți nu să aia consăngenii de ai fondatorului. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XVIII. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetele din Blaj.

1. Două (2) alumnate de câte 100 cor. și 2. Zece (10) ajutoare de câte 100 coroane, cari să vor conferi pe anul școl. 1905/6 ca eleve ordinare de ale școalei gr. cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetele din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să intrunească următoarele condițiuni și să dovedească:

a) că sunt române gr. cat. misere, născute în Arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr. cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fetele.

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

XIX. Din fundațiunea „Ioan V. Russu“.

Două (2) stipendii de câte 160 cor. destinate pentru tineri gr. cat. cari frecventează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți aceia cari vor dovedi, că sunt consăngenii cu fondatorul. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

Blaj, din ședința Consistorială ținută la 15 August 1905.

Victor Mihályi,
Archiepiscop și Mitropolit
dn Alba-Iulia și Făgăraș.